

РЕЦЕНЗИЯ

на предоставени трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **‘професор’, обявен от** ЮЗУ «Неофит Рилски» в ДВ брой 54 от 01.07.2014 г по 1.1. Теория и управление на образованието (Организация и управление на образованието)

Рецензент: проф. д-р Галин Борисов Цоков, Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”, телефон: 0888 934582 , e-mail: g_tzokov@abv.bg,

Кандидат: доц. дн Ваня Спасова Георгиева

I.Кратки биографични данни за кандидата

Единственият кандидат за конкурса доц. дн Ваня Спасова Георгиева е родена на 11.01.1950. Завършва висше образование в СУ „Климент Охридски” през 1975 г. – специалност “Педагогика”. През 1987 година успешно защитава пред СНС по педагогика към ВАК дисертация и получава научната степен кандидат на педагогическите науки (доктор). От 1977 г. доц. Георгиева работи в Филиал на СУ “Кл.Охридски” в Благоевград /преобразуван във Висш педагогически институт, сега Югозападен университет “Н. Рилски”/, като последователно е асистент, старши асистент и главен асистент. През 2002 г. г-жа Георгиева получава научното звание доцент по научната специалност с шифър 05.07.03. методика на обучението (педагогически технологиии за обучение в труд, техника и технологиии. От 2010 г. доц. Георгиева е доктор на науките шифър 05.07.01 теория на възпитанието и дидактика (организация и управление на образованието). В периода 2004-2011г. участничката в конкурса е Ръководител на Академичен център за социална компетентност в ЮЗУ „Н. Рилски“, а от 2009 г е Ръководител на магистърска програма по Образователен мениджмънт към Факултета по педагогика.

II. Характеристика на научната и научно-приложна продукция на кандидата

Списъкът на научните трудове на доц. Георгиева, представен за конкурса за научното звание професор по научната специалност «Теория и управление на образованието (Организация и управление на образованието» включва **50 броя публикации по тематиката на конкурса** от общо 74 научни публикации, публикувани след получаване на академичната длъжност доцент.

Публикациите по тематиката на конкурса, които са обект на оценка в настоящата рецензия са разпределени в шест групи според самопреценката на кандидата:

- Монографии и университетски учебници – 6 броя;
- Учебници и помагала за СОУ –5 броя;
- Статии и разработки в научно-теоретични списания, научно-методически списания, сборници и методически ръководства – 19 броя;
- Научни съобщения и доклади на научни конференции, симпозиуми и семинари –10 броя;
- Студии и ръководства по проекти - 6 броя;
- Публикации на латиница- 4 броя.

Оценка за вида и качествата на представените научни трудове по тематиката на конкурса

1. Монографии и университетски учебници

Съобразно изискванията на ЗРНС, сред представените трудове е налице и монография, публикувана след получаване на научната степен доктор на науките и не повтаряща тематичната определеност и изследванията на предметната област в докторската дисертация. Това е монографията „Мениджмънт на промяната в образованието: тенденции и решения“, излязла през 2013 година.

Книгата с обем от 180 страници и е посветена на една от най-малко разработените /в теоретичен и теоретико-приложен план/ области в управление на българското училищно образование – мениджмънта на промяната в образованието. Така доц. Георгиева насочва своите научни усилия към тема, която е твърде актуална и значима не само за теорията, но има своите проекции по отношение на актуалното състояние българската образователна система. Това е така защото разгледаните модели за промяна на образованието, са свързани с едни от най-важните насоки на модернизацията на съвременната българска образователна система – съдържанието и начините на провеждане на образователни реформи и насоките на промяна в отделните училищни организации. В този смисъл разработената от автора тема е с много висока научна стойност- както теоретичен така и научно-приложен план. Като цяло монографията печели със своите положителни черти и приноси моменти, които могат да се обобщят в следните основни моменти:

1. Значимост и актуалност на разработения в труда проблем.
2. Постигане на авторката е обосноваването на мениджмънта на промяната като актуална проблемна област в образованието.
3. В теоретичен план е осъществен комплексен анализ на теоретичните постановки, свързани със същността и основните модели за промяната в училищното образование.
4. Определяне на основните насоки в развитието на европейското образователно пространство.
5. В практико-приложен план е анализирано нивото на направени промени в образователната и учебна среда, съобразно анкетно проучване, като на тази основа са изведени основните областни на бъдеща промяна в българската образователна система

От списъка с публикации на доц. Георгиева, се откроява научния труд № 4 - самостоятелната монография „Метатехнологии за мениджмънт на качеството на образование“, Просвета, С., 2009, 263 стр.<ISBN-978-954-01-2404-9>. В книгата е представена авторовата гледна точка за същността, значението, начина на приложение на категорията метатехнология, както и на технологиите в управлението на образованието. В първата част е разгледан технологичният подход към мениджмънта на образованието. Безспорен принос на авторката тук е анализът и утвърждаване на тезата за същността на категорията „метатехнология“ и нейното приложение в изследванията на образователната сфера. Във втора глава са разгледани тенденциите в развитието на теоретико-практическите идеи за мениджмънт на качеството на образованието. Обърнато е основно внимание на мониторингът като основна действаща метатехнология за

контрол и осигуряване на качеството в сферата на училищното образование. Според мен основен научно-практически принос на доц. Георгиева е представения в трета глава на монографията, концептуален модел за подобряване мениджмънта на качеството на образованието. Основно предимство на посочения модел е неговия изчистен дизайн и апробацията му в училищни организации.

Най-важните акценти в другите книги и университетски учебници представени от доц. Георгиева са:

- Във „Въпроси на образователния мениджмънт“, Изд-во Екс-прес, Габрово, 2009 <ISBN-978-954-490-096-0>, доцент Георгиева е автор на две от частите на въпросната книга – Управление на качеството в образованието и Образователен маркетинг и реклама в стратегиите на образователните институции;
- В следващия труд на г-жа Георгиева „Образователен маркетинг“, Унив. издателство на ЮЗУ, Бл-д, 2005, 264 стр., <ISBN-13: 954-680-369-3>, са очертани специфичните характеристики на маркетинговите дейности в образованието и причините за тясно взаимодействие с дейности, които са в сферата на връзки на училището с обществеността. Анализирани са понятията за микро и макросреда на маркетинга в образованието и са диференцирани параметрите на вътрешното маркетингово пространство на една образователна институция;
- В колективната монография „Образователен мениджмънт : Организация и управление на образователни проекти, дейности и институции“, АСКОНИ-ИЗДАТ, 2001, 245 стр, в която доц. Георгиева е основен автор, се очертава специфичното виждане на кандидатката за същността на предметната област „организация и управление на образованието“, модули и направления на изследвания в нея, основни понятия, функции, фактори в управлението, разлики между образователен мениджмънт и администриране, основни управленчески дейности, специфика на трудовоправните взаимоотношения в образователните институции;
- В книгата на доц. Георгиева „Обучението по техника и технологии от 6 до 16. Теория и методика“, Унив. изд-во на ЮЗУ, Бл-д, 2004, 251 стр. са представени новите моменти в управление на учебните планове и развитие на педагогическата и организационната култура на обучаващите в направлението, свързано с технологичната подготовка в българското училище

2. Статии и разработки в научно-теоретични списания, научно-методически списания, сборници и методически ръководства

Основните научноизследователски акценти в тези научни трудове /списък В. от № 1 до № 19/ са:

- Иновационен мениджмънт и очертаване на проблемни области за иновации при управлението на училищните организации
- Очертаване на нови понятия в управлението на образованието
- Сравнителен анализ и акализ на Европейските тенденции за развитие на насоките на управление на съвременното училищно образование
- Синергетичен подход към управлението на образователните системи
- Интерактивността в обучението по образователен мениджмънт

- Гражданско образование
- Държавни образователни стандарти за учебно съдържание по Бит и технологии

3. Публикации на латиница

От тази група публикации с особена стойност е труда: European practices for self-evaluation of school organization, The 5th International Balkan Educational and Science Congress “Education in the Balkans Today”, October, 01-03, Edirne, Turkey, 2009. Тук авторката засяга един почти неразработен проблем в изследванията, свързани с училищното образование – възможностите за реализиране на процес за самооценка в рамките на училищната организация, като елемент от национална система за осигуряване на качеството на образованието. Според мен това е важен научно-приложен принос на доц. Георгиева.

С процеса на самооценяването на работещите в съответната образователна среда и ролята на директора в този процес, е свързана и другата важна публикация от тази група The Place and Role of The Principles of ISO 9000:2000 in School management, Krajova, 2007

4. Други публикации

Положителната ми оценка по отношение на качеството на научната продукция представена от доц. Георгиева се допълва и от останалите три групи публикации: 5 учебници и помагала за СОУ; 10 научни съобщения и доклади на научни конференции, симпозиуми и семинари; 6 студии и ръководства по проекти. В тези публикации авторката разглежда конкретни проблеми, свързани с научноизследователски акценти в нейните научни трудове посочени по-горе.

Като цяло може да се даде висока оценка за научната и научно-приложна продукция в областта на организация и управление на образованието представена от доц. Георгиева. Като подкрепа за тази цялостна преценка може да се посочи факта, че трудове на доц. В. Георгиева са били посочвани като значими и цитирани в редица издания и дисертации, както и в публикации на български автори в Румъния, Македония, Русия, България. Забелязаните цитирания и позоваване на трудове на кандидатката през последните няколко години са около 20.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателската дейност на кандидата

От представените документи и научни трудове може да се заключи, че основните научни приноси на доц. Георгиева са в областта на организация и управлението на образованието. Тематиката е значима, особено важна за развитието на българската педагогическа наука. Трябва да се посочи още един плюс на представеното научно творчество – доц. Георгиева е един от малкото автори, който в продължение на повече от две десетилетие систематично се занимава с въпросите на организация на образованието, управлението и релацията между тях. В резултат от това в нейното научно творчество се очертават нови направления в изследванията по теория и управление на образованието. Кандидатката за първи път в теорията на образованието и по принцип в теорията на управлението на социално-педагогически организации разглежда съдържанието и насоките на прилагане на категорията

„метатехнология”. Наред с това трябва да се отбележи, че в нейното творчество са положени съществени усилия за създаването на научна школа за нов подход, трансформиране и усъвършенстване на управлението и съдържанието на образованието в една от 8-те Културно-образователни области на страната – Бит и технологии.

По-конкретно приносите на доц. Георгиева могат да се групират в следните основни области:

1. Сравнителен анализ на образователни системи

- Представени са модели на организация на образованието в американската образователна система през последните десетилетия на XX век. Освен начините на управление на американските училища се диференцират и критериите по които те се различават едно от друго, както и специфичните им цели в различните нива на подготовка.

- Анализирани са основните насоки в развитие на европейското образователно пространство с цел установяване на тенденциите в неговото усъвършенстване. Сравнителният анализ на документи и институционални политики очертава приоритети за промяна в това образователно пространство и в българското такова в частност. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: B1, B2, B19, A6.

2. Нови понятия и тенденции на развитие на изследванията в образователния мениджмънт

- Очертани са специфични проблеми свързани със същността на предметната област, наречена „организация и управление на образованието“, модули и направления на изследвания в нея, основни понятия, функции, фактори в управлението, разлики между образователен мениджмънт и администриране;

- Анализът и утвърждаване на тезата за същността на категорията „метатехнология“ и нейното приложение в изследванията на образователната сфера, е принос в развитието на категориалния апарат на образователния мениджмънт

- Концептуализирани са основни проекции на синергетичния подход към изследване на многофакторните явления, като се обосновава разбирането за системата на образование като сложно изградена саморегулираща се, нелинейна и неуравновесена специфична система от различни повече или по-малко отворени образователни пространства, чиито субекти влизат в сложни взаимоотношения един с друг. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: A1, A4, B10, B15.

3. Качество на образованието

- Утвърждава се аргументирано тезата, че освен с постигнатите резултати, качеството на образованието трябва да се свързва както със съдържанието на образоваността, така и с процеса на образование като съвкупност от дейности, процедури, етапи в определено образователно пространство;

- Анализирани са проблемът за реализиране на процес за самооценка в рамките на училищната организация, като елемент от национална система за осигуряване на качеството на образованието. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: A4, A5, E3, E4

4. Нови технологии в образованието и неговото управление

-Разработване и прилагането на авторов концептуален модел за подобряване на мениджмънта на качеството на образование, който осигурява технология за самооценяване на образователните институции, като средство за определяне на тяхното развитие. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: А4

5. Образователен маркетинг и връзки на училището с обществеността

- Очертани са специфичните характеристики на маркетинговите дейности в образованието и причините за тясно взаимодействие с дейности, които са в сферата на връзки на училището с обществеността. Анализирани са понятията за микро и макросреда на маркетинга в образованието и са диференцирани параметрите на вътрешното маркетингово пространство на една образователна институция.

- Анализирани са специфичните компоненти на маркетинговия микс в образованието и тяхното използване за промяна на образователните стратегии и политики

- Систематизирани знания и умения, които са необходими на съвременните екипи в училищата за да осигурят маркетинговата среда на действие на своята институция и да работят методично и системно за укрепване и развитие на нейния имидж в съвременната конкурентна среда. Тази система е операционализирана в учебно съдържание и дейности за подготовката на бакалаври и магистри в областта на управление на образованието. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: А3, А5, Г8, Г9.

6. Гражданско образование

- Очертани са характеристиките на гражданското образование като интегрална област от образователно съдържание, която се осъществява, чрез различни форми и дейности в рамките на образователната практика както при преподаването на редица учебни дисциплини от учебния план (ЗП и ЗИП), така и в системата на неформалното образование. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: В5, В6, Д6, Е1

7. Мениджмънт на промяната в образованието

- Изследвани са специфичните условия за промяна в конкретната управленческа среда и специфичната организационна култура на отделната организация, а не на образователната система като цяло. Особено внимание се обръща на стратегиите през отделните етапи на промяната и критериите, които трябва да бъдат постигнати, за да се осъществи ефективно промяната, независимо то какъв тип е тя. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: А1, А6, В16, В18,

8. Съвременни тенденции за организация и съдържание на технологичната и ранната професионална подготовка в общото образование

- Осъществен е сравнителен анализ на съвременните тенденции за структуриране на съдържанието на технологичната подготовка в училище, както и управлението на учебни планове, педагогическа подготовка и методика на работа. Резултатите от това направление на изследванията са описани в публикации с номера от списъка: А2, Г6, Е2.

Оценка на преподавателска дейност дейност на кандидата

За високото качество на преподавателската дейност на доц. Георгиева свидетелстват и следните факти:

- Тя води авторски лекционни курсове в магистърска програма Образователен мениджмънт и бакалавърската специалност Педагогика, свързани с управление на образованието;
- Преподава на английски общо 4 учебни дисциплини в две акредитирани магистърски програми по образователен мениджмънт и специална педагогика;
- Като Ръководител е на магистърска програма по образователен мениджмънт доц. Георгиева допринася за успешната акредитация пред НАОА на магистърската и докторската програма в професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието;
- Кандидатката е търсен лектор за занимания в практическа среда извън висшето училище с директори и зам. директори на училища от страната на територията на НИОД Баня, Национален педагогически център, мероприятия на МОН;
- Участник е в 13 национални и 3 международни образователни и научни проекти
- Научен ръководител е на общо 5 докторанта /два от които са успешно защитили/

IV. Критични бележки и препоръки

Към научно-преподавателската дейност на доц. Георгиева могат да бъдат отправени някои препоръки:

- В бъдеще тя да разработи, на основата на своите изследвания, свързани с мениджмънта на промяната и синергетичния подход в образованието, цялостен модел за осъществяване на реформа в българското училищно образование;
- Според мен в нейната научната продукция има достатъчно оригинално разработени идеи и постигнати резултати, които могат да бъдат популяризирани, чрез публикации във водещи специализирани научни списания не само в България, но и в чужбина.

V. Заключение

Като обобщение на казаното в рецензията, основано на постиженията и приносите в трудовете на доц. Георгиева, считам, че тя отговаря изцяло на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Вътрешни правила на ЮЗУ. Поради това моята оценка за заемането на обявената по конкурса академична длъжност „професор” от доц. дн Ваня Спасова Георгиева е **положителна**.

Постигнатите научни резултати ми дава основанието убедително да препоръчам на Научното жури да дадем **положителна оценка** на кандидатурата и да предложим на Факултетния съвет на Факултета по педагогика на ЮЗУ да избере кандидатът доц. дн Ваня Спасова Георгиева на академичната длъжност 'професор' в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието (Организация и управление на образованието)

20.10.2014 г.

Рецензент:

проф.д-р Галин Цоков